

ITXASORA

(Arrantzale bizitzako irudia)

E G I L L E A K

TXANGURRU.—Arrantzale lodikotia. Lemazaña.

MATXIN.—Gau zaindaria. 40 urte inguru.

IXKIRA.—Amasei urteko mutilla.

KARRASPIO.—30 urte inguruko arrantzale ezkondua.

MOXKOR

mozkortiak. Gizaseme gordiñak.

TXILIN

ANGULARI TALDEA.—Abel, Peru, Zatora, Pipax, Lirain eta abar.

ARRANTZALE TALDIA.—Miel, Kaxpar eta abar.

J A N T Z I A K

Arrantzaliak oi daroezanak.

G E R T A E R A

Itxas-ertzeko erri txiki baten.

Kale zar baten amayera. Alde batera kaia. Bestera itxas-tresnak gorde ta eukiteko etxe-zar edo txabolatxua. Atzeruntz kale estu zarra.

Gauerdi ondorena. Gau otza.

I

ANGULARI TALDIA

(Zortzi edo hamar leguneko taldea, angulatako oi diran bai, kutxa, argontzi edo parol eta abar eskuetan dituezala.)

(Abestuten)

Au gabaren ederra,
izarrez jantzia;
gaua bai da maitekorra
zeru garbiaz.

Ai au zeru eder
izarrez jantzia,
gaur bai giro gozo
angulariak.

Oe bigun epela
maite beti alperrak,
gau giro ta mai ederra
angulariak.
Nai dabenak jan eta edan
betoz gugaz ur ondora,
betoz angulariaz.

Guazen bai, guazen
ene lagunak,
guazen guazen ur ertzera
gure zain an dira ta
angulatxoak.

- ABEL.—(*Urrunera deyez.*) Txinpas...! Txinpas...!
- ABOTS BAT.—(*Barrutik.*) Oraindik or?
- ABEL.—Da? Ze barri?
- ABOTS BAT.—(*Barrutik.*) Bost-sei, bost-sei... or nabil.
- PERU.—Bost-sei diño? Izango dira amasei.
- ZATORRA.—Orreri beintzat or dago bota lei.
- PIPAX.—Tuntux'ek zer ete diño ba?
- LIRAIN.—Beti lez Olazar zuloan egongo da a.
- PERU.—Arek erantzuteko orraitio... eguna egun izango litzake.
- ABEL.—Zegaitik ez dau erantznu biar ba? (*Urrunera deyez.*) Tuntux...! Tuntux...!
- PERU.—Bai, a ze alperrik eztarria urratu. Atso guztiak laster asiko dira marmarka leyoetan ze zarata ete darabilgun.
- ABEL.—(*Deyez.*) Tuntux...! Tuntux...!
- ABOTS BAT.—(*Barrutik.*) Eup...!
- ABEL.—(*Deyez.*) Ze bari? Asko?
- ABOTS BAT.—(*Barrutik.*) Ixkirak eta zikiñak bai.
- ABEL.—(*Deyez.*) Ta angulak?
- ABOTS BAT.—(*Barrutik.*) Emen korrenta ugari.
- PERU.—Ba nengoan ba orrek erantzun zuzenik emongo ebanik.
- ZATORA.—Ara ez juateko beste adierazi dau ta geyago ze eskatu lei gor eta mozkor orreri?
- PERU.—Gor edo mozkorra
jo dausku ederto tontorra.
- PIPAX.—Bai erantzun koxkorra.
- ABEL.—Ori da ba gure lorra.
- LIRAIN.—Barrero ere izango dogu zorra.
- PERU.—Sari bai sakel dollorra.
- PIPAX.—Goizetan ez da faltako lo konkorra.
- LIRAIN.—Entzun biar gero atsuen mor-morra.
- PERU.—Eskerrak dogun arpei gogorra.
- ZATORA.—(*Nasai.*) Kontuak kontu, erre daigun txokorra.
- PIPAX.—Bertsolari zu ere Satorra?
- ZATORA.—Ala dala uste derrigorra.
- ABEL.—Tira mutillak, jardunak jardun eta bertsuak bertso obe ez dogu izango geure tokietara urreratu?
- ZATORA.—Ori litzake biarrezkoena.
- PIPAX.—Gaur da beintzat gaurik egokiena.
- LIRAIN.—Izentau niretzat tokirik onena.
- PERU.—Nok jakin zein dan ugariena?
- LIRAIN.—Zuentzat edozein ba da aukerakoena
niretzat laga epelena,
gaur da ta gaurik otzena.

ABEL.—(LIRAIN'eri.) Ezetz izan geyena?

PIPAX.—Ori? Lotarako bai arifiena.

PERU.—Autsi ordago orreri, lenena.

LIRAIN.—Zeñena?

PERU.—Alboan dozun zirikalariena.

ABEL.—Asiko dogu gure ekiñik gogotsuena?

PIPAX.—Emen gara aldrarik kementsuena.

PERU.—Gaur izan lei gaurik aberatsena!

(*Abestia*) Dan, dan, dan!
Parol argiz
bete dira
ibai-ertzak.

Gau illunean
ibai ertzean
ta eguerdian
mai buruan.
Angulari,
angulari,
ekin gogoz!

Dan, dan, dan!
Gure baiak
laster dira
zuri-ziri.

Argi ondoan
angulatxoak
guri begira
ziri-ziri.
Angulari,
angulari,
ekin gogoz!

(*Astiro-astiro urrunduten dira.*)

II

MATXIN bakarrik

MATXIN.—(*Esku baten argontzia ta bestean makilla edo puntxoa dabela sartzen da. Gerrian lotuta daben gerrikotik dindilizka giltz*)

bat edo bi. Angulariak duazan aldera begira.) Ut ortik, zoro ten-
telok, alakuok! Nik aña lo gose ba'zendue...! Biar ere baten batek
zuek baño lo gitxiago galduta, maikada ta betekada ederrik egin-
go dau. Iru ontza angula me ta ziztrin artu ta jateko gizonok olako
zorotasun eta burutasunik izan biar dabenik ere...! Eurak naioko
ez dirala, neuri ere lo ederrik galdu erazoten dauste arlotiok ala-
kuok. Nik nai beste euri zaparradarik ez da jausiko bein, ez ori-
xe, zeuon ardura ori galdu dagizuen! (*Baster baten lo tokia ger-
tuten.*) Onezkero erriko atso agura guztiak lo nasairik egingo
eben korroskada otsean. Nik ere ba... Ia Matxin... lo arin bat
baño ez ba da ere bota egin biarko da dei orduraño. Deya jote ori
ez ba neu orraitio eninduke kale bazterrak asko ikusiko bein
amabiak jo ezker. Katirik ere ikusten ez dan bazterretan ze de-
montretako zaindaria?

(*Bastertxo baten jesarri, jantsi artean burua eskutau
ta lo dagi.*)

III

MATXIN, MOXKOR eta TXILIN

(*MOXKOR eta TXILIN izugarrizko mozkorraikin sartzen
dira, albo-alboka ta abeslari.*)

Tibilin, tibilin, tin
Ploren, Ploren, Ploren,
Tibilin, tibilin, tin
Ploren, Ploren Maria.

(*Bi aldiz.*)

MOXKOR.—(*MATXIN'en argontzi edo parola ikusi ondoren.*) Ene!
Ikusten?

TXILIN.—Izar bat eta iru izar.

MOXKOR.—Kontxo, kontxo! Gaur kalia izarrak!

TXILIN.—(*Ganora barik abestuten.*)

Zeru goietan izarra,
errekaldian iparra;
gure arpegian bizarra
ta soñian piparra.

MOXKOR.—Ba, ba! A zelako kantak!

TXILIN.—Eta zuriak?

MOXKOR.—Ni kalia kantaten asten nazanetan...

TXILIN.—Zuk kalia? Aurik ere zabaldu ez egunez.

MOXKOR.—Nik kalia?

TXILIN.—Gabian orru asko ta egunez eulirik ilteko adorerik ez.

MOXKOR.—Nik kalia?

TXILIN.—Egunez txistik ere ez.

MOXKOR.—Nik? Zer nazala uste dozu?

TXILIN.—Zuk kalia? Neskarik politenari ere begiratu ez.

MOXKOR.—Nik? Kalia nik?

TXILIN.—Lotsatuta, nun zabizan konturatu barik, txirrist eta laprast sarri.

MOXKOR.—Tira, tira. Neuk kalia?

(Zoro antzera abestuten.)

Kalia gora
kalia bera
kalia gora
kantaten
Kalia gora
kalia bera
kalia gora
zezenak.

TXILIN.—(Bene-benetan.) Moxkor! Egi biribil-biribil-biribilla esan gero! Nik mozkorrik ez daukat ezta?

MOXKOR.—Guk mozkorra? Guk? (Anka baten ganean jarri nai dau, baña jausi egiten da.) Guk mozkorra? Guk? (Kabriolak egiñaz.) Guk?

TXILIN.—Nik sekula baño pentsamentu geyago darabilt buruan.

MOXKOR.—Nik, egia esan, illun illun ikusten ditudaz gauza guztiak.

Baña origaitik mozkorra? Begietako lanbrua bai, baña mozkorra?

TXILIN.—Ori izarren onduan gabizalako da, txo!

MOXKOR.—Izarren onduan? Min artuta izarrak ikusten diranetan, orduan lanbrurik ez da ikusten ba. Zazpi koloreko argitasuna gixtienez ikusi neban atzo ere malluagaz atzaparra zapaldu nebanian.

TXILIN.—(MATXIN'en argontzi edo parola eskuetan artu ta dantzanaiez.) Ikusten Moxkor?

Tibilin, tibilin tin
Ploren, Ploren, Ploren
Tibilin, tibilin tin
Ploren, Ploren Maria.

MOXKOR eta TXILIN.—(*Abestu ta dantzan.*)

Antero'n txomorrotia,
Txingar'en bibotia,
aretxek ei dauko,
ei dauko,
preso tximiñoia.

(*Dantzan diarduela MOXKOR'ek MATXIN zapaldu ta
au asarre jaikiten da.*)

MATXIN.—Zer da, zer da emen?

MOXKOR.—Zu ere izarren onduan Matxin?

MATXIN.—Ze izar eta ze bizar! Lotsarik ba'дозue zeuk?

TXILIN.—Geuk lotsarik ez? Lotsia, bizarra ta izarra, dana.

MATXIN.—Itxura bako erantzunik emon barik, ospa lotara.

TXILIN.—E? Zer? Botara? Moxkor, emon oneri botia.

MOXKOR.—(MATXIN'eri botia emoteko ustez eta lepotik oratuta.)
Aupa Matxin, au da umoria!

(*Abestuten.*) Au dek umoria
utzi alde batera
euskaldun jentia.

MATXIN.—(*Zarataka.*) Zurikeri gitxi niri. Lotara esan dot, lotara!

TXILIN.—A... Lotara, lotara... Gaua da ala?

MATXIN.—Zuen atsuak ibiliko dira barriri ortozik eta negarrez.

MOXKOR.—Ortozik eta negarrez? Eta sutako burdiniakin segi egiten
daskuenetan zer?

MATXIN.—Urdalletik batetik bestera sartuko ba'leutsue bein, ordun-
txe bakia.

TXILIN.—Eta oyan sartu ondoren zapladaz bete-bete egiten gai-
tuenetan?

MATXIN.—Lotsatu ere ez zarie egiten atsuen zapladak artzen? Orre-
tarako ezkondu ziñen, ezkondu?

TXILIN.—Ezkondu? Ezkondu diñozu? Ja, ja, ja!

(*Abestuten.*) Eta zeñekin
eta norekin
Petra zikiñan
alabarekin.

MOXKOR.— Eta zeñekin
eta norekin
Kospa mozkorran
alabarekin.

MATXIN.—(*Asarre.*) Beste bein ez dauzuet esango. Begien aurretik
kentzen ez ba'zarie...

MOXKOR.—Begien aurretik kendu? Ez begiratu biar. Aur bestia!
Nok dauka ba errua?

MATXIN.—Umekeririk eta zorakeririk ez esateko! Ta zuzen etxera!

MOXKOR.—Etxera? Zetan? Etxe utsa gerra utsa.

TXILIN.—Obeto gabiz gu kalia, bake-baketan.

MATXIN.—Ez uste olgetan nabillanik. (*Giltzak erakutsiaz.*) Ikusten?

TXILIN.—Zer giltzak? Nungo giltzak?

MOXKOR.—San Pedro zara ala?

MATXIN.—Barriketa gitxi erabilteko!

MOXKOR.—Guk ez darabilgu ez barriketarik eta ez zirriketarik.

TXILIN.—(*Ganora barik abestuten.*)

Zirriketa
marraketa
kitarria
botikaxuan
alabia.

MATXIN.—Ze demontre! Ixillik juango zarie edo ez?

MOXKOR.—Juan? Nora?

MATXIN.—Edonora!

TXILIN.—Aur beroi, Ezagutuko ez ba zendukez...!

MOXKOR.—Etxera? Eta andrak aterik zabalduten ez ba dauskue, zer?

MATXIN.—Zer? Nai dozuena egin.

TXILIN.—Laga ba orduan nai doguna eginen.

MATXIN.—Alkatiak jakingo dau biar.

TXILIN.—Alkatiak? Nungo alkatiak? Je, je! Biboterre ta pisterre
arek?

MOXKOR.—Alkatiak?

(*Abestuten.*) Or goiko landetan
eperrak dabiz kantetan
Errigoiti'ko alkatiari
kaka ein dautse praktetan...

MATXIN.—Oraindik enazue ezagutzen, ezta? (*Erabagi sendos, kanpora bultz egiñaz.*) Ala ortik, alper, mozkor, ordi, baldar, bada-
ezpadako arlotiok alakuok!

TXILIN.—(*Etengabeke jardunean zarataka.*) Gu alperrak? Gu mozkor-
korrak?

MOZKOR.—Gu baño ordiago zara zu! Zaragi osua erango leuke-ta!

TXILIN.—Nok esan leiken astuari arre.

MATXIN.—Eta ixilik juan gero! bestela ikusi nun lo egingo dozuen!

IV

MATXIN. GERO TXANGURRO. GEROAGO IXKIRA

MATXIN.—Beti beti bardin izan biar dabela gero eurok. Eta beti eurok. Zeñek errua? Zeñek? Alkatiak. Aretxek, alkatiak. Guk kontu emon eta jaramonik ez. Eta iñoiz zigorren bat ipinten ba dau, negarrez urreratzen jakozan atsuei jaramon egin eta dana parkatu. Orretarako zetan ibiliko gara beti asarratzen eta itxura bako gauzak entzuten? Ni alkate ba'nitz... Astinduko neukez mutillok, astindu. Ardau pizkat eta geitxuago ere guztioi ondo etorten yaku, baña orreik edaten dabena? (*Ardau botia beian ikusi ondoren.*) Ara ba... Asarriak asarre ez dago jai galdurik. Ardau emen laga dabe beintzat, eta... Ikusiko dogu biar gizontxuok zer diñuen.

(*Botatik ardaa edaten asten da.*)

TXANGURRU.—(*Sartuas.*) Zer da Matxin? Deya joten egarrituta ala?

MATXIN.—Oraindik e...

TXANGURRU.—Ordu bietan dei egiteko agindua etzendun?

MATXIN.—Bai baña...

TXANGURRU.—Egualdi txarra dago?

MATXIN.—Ez, ori ez.

TXANGURRU.—Lo, ezta?

MATXIN.—Lo? Neuk gabaz lo egin dodala...

TXANGURRU.—Ez dira minutu asko.

MATXIN.—Mozkor batzuk ibili dira, bai?

- TXANGURRU.—Zaratarik naiko atara dabe gure etxe aurrian, baña ara ez da zaindaririk agertu.
- MATXIN.—Eurak ezin ixilduta ibilli naz ba.
- TXANGURRU.—Jokatu nai dozu zeuk eurak barik, eurak zeu billatu zaituela?
- MATXIN.—Tira Txangurru, Alkarren uts eta pekatu txikiak ondo dakiguz-eta. (*Ardaua eskiñiaz.*) Eutsi. Ten arduari atsuen barriketak eta zarrapaztadak aztuteko. Zer? Gaur ere putzak artuta dabil?
- TXANGURRU.—Putzak putz or konpon. Areri ere juango yakoz aiziai. Baretzen ez dan ekaitzik ezagutzen? Baña Matxin, norbere etxian zereginik daguenetan, ez iñora sartu.
- IXKIRA.—(*Sartuaz, arnas otsean.*) E... zera...
- MATXIN.—Zer darabil onek arnas estuka?
- IXKIRA.—Aitak bialdu nau deirik ba ete dagon jakiten.
- MATXIN.—Ondo zazpikia da bera.
- IXKIRA.—Asarre bizian dabil, atzera ta aurrera, leyoan sartu ta urten.
- TXANGURRU.—Nora juateko ustetan dabil ba?
- IXKIRA.—Ez dakit nik. Bero-bero dabil, bere asteko jardun bizian, ni-neuk errua ba'neu lez.
- MATXIN.—Ordu bietan dei egiteko ez eban esan ba?
- IXKIRA.—Ni neuk anka zabalik nasai lo egin dot, ointxe zaparrada bizi baten berak itxartu naben arte, baña itxuraz iruterdiak ez dira urrun.
- TXANGURRU.—(MATXIN'eri.) Entzuten?
- MATXIN.—(*Apur bat keskatuta, IXKIRA'ri.*) Premiñazko zeregin bat euki dot, bai?, ta uste baño geyago atzeratu naz.
- TXANGURRU.—(*Zirikalari.*) Premiñazkorik ba ete dago ba lo egitia baño besterik?
- MATXIN.—(TXANGURRU'ri *kiñu egin ondoren, IXKIRA'ri.*) Ez jaramonik egin pipertsu oneri.
- IXKIRA.—(*Aundikiro.*) Ni-neu, gaztia nintzanean, aittita zarrak sarri esaten ekian, premiñazko gauzak iru bakarrik dirala munduan: guztiontzako sinismena, amaentzako umetxuak eta gizonentzako ardaua.
- TXANGURRU.—Arek Matxin lako gau zaindaririk ez eban ezagutuko-eta...
- IXKIRA.—Eztakit ori. Ipuin guztietan, kale zuloetan lo egiten ekien gau zaindariak aitatuten zalia zan beintzat.
- TXANGURRU.—(MATXIN'eri.) To, ziri orreri.
- MATXIN.—Zure aittitak, Ixkira, gizon guztien antzera, egi andiak esaten jakingo eban, baña bai guzur txikiak ere. Azkenengo ori beintzat... Baña ez da ardurarik. Laster itxartu ta altzauko doguz

emengo loti guztiak. Juan zu Ipar-kaletik ziar ta asi antxe diadar egiten. Nik emendik ekingo dautsat.

IXKIRA.—Bai zigarrotxu bat emon ezkeru.

MATXIN.—Ta iñoiz etzendun entzun aittitaren aotik zigarroak ez dirala onak?

IXKIRA.—Bai, baña... arek berak ere pipiari sendo ten egiten ekian. Nik uste dot... zera... Ba dakizu, Matxin, ez daukanari emon egin biar yakola, abadiak sarri esaten dakien antzera.

TXANGURRU.—Oneik gaurko umiok, maixurik ikusi ez arren, eskola asko dakie, mutil.

MATXIN.—Bai, a ze alperrik artu genduzan makillakadak, lapak baño gitxiago jakiteko. (IXKIRA'ri *zigarro bat emonas.*) Surik?

IXKIRA.—Ez, enua orain erreten. Gero, eguerdian erreko dot Guzurretxian, Orain ba'dakizu: arek daben mendebalagaz usañik artuko ba'leuskit...

MATXIN.—Arin ibili gero!

IXKIRA.—(Juanaz.) Bai bein.

MATXIN.—(Kale ertzetik batera ta bestera deyez.) Miel, jaiki Jaungoikuaren izenian... Kaxpar, altza itxasorako...!

TXANGURRU.—Ori da ori. Nai beste lo egin ondoren, bestiei itxi gura ez bardin egiten.

MATXIN.—Aguraren baten jardun eta mar-marrak ez dira makalak izango, Txangurru.

(MATXIN juango da. Geroago ere bere deyak entzungo dira urrun.)

TXANGURRU.—Enaz txarto ibili ariñeketan, ordua zalakuan. Eskerrak ur biziak diran. Bestela orduak ordu galdu biarko genduzan deilari gibelandi batégaitik. (Kaira begira.) Gure potin ederra or dago. Mutilak datozanian belak altza ta or juango gara. Ez dakit bestiak ze asmo darabilen. Gu-geuk beintzat gaua galtzeko asmotan jua biarko dogu, emen, barruko kaletan, arañen aztarrenik be ez da artzen-eta.

V

TXANGURRU eta KARRASPIO

(KARRASPIO sartzen da itxas tresna barik, itzal.)

TXANGURRU.—Zer da Karraspio? Otzakin bildurtuta?

KARRASPIO.—Amasei urte inguru alkarregaz ibilli gara ta iñoiz bildurrik ezagutu daustazu?

TXANGURRU.—Zer da ba?

KARRASPIO.—Gaur ezin nei itxasora etorri.

TXANGURRU.—Makal aldirez bat?

KARRASPIO.—Ez...

TXANGURRU.—Zoritxarren bat?

KARRASPIO.—Ez txikia.

TXANGURRU.—Etxian?

KARRASPIO.—Beti saltoka ta beti alai-alai ebillan semetxua ezagutzen zendun, ezta?

TXANGURRU.—Ezagutu ez? Bai...ta?

KARRASPIO.—Geyago ez dogu ikusiko Txangurru.

TXANGURRU.—Ene ba! Zer diñozu?

KARRASPIO.—Il egin da gixajua, il.

TXANGURRU.—Ez da egia izango. Il? Noiz?

KARRASPIO.—Gau erdi-erdian. Oraindik bere gorputxua bero-berodago.

TXANGURRU.—Zelan baña?

KARRASPIO.—Makalik ebillan aspaldi, baña ez ainbeste uste izateko eran. Atzo gabian, uste batean, ezeukan ezertxo ere. Beti lez alai egoan... Illuntze guztia alkarrekin igaro gendun jolasean. Gero... nik ez dakit zer izan daben. Zizpuruz beterik negar uluka asi zan bat batean. Alegiñak alegin ez gendun geiago bere irribarrerik ezagutu. Negarka ta zotinka ebillala, miñen bateri eutsi eziñez itxuraz, bertan bera begiak itxi ta il egin da. Bera bakarrik neban eta... il da koittadu errukarria.

(Bera begira zotiñari eutsi ezinda lotuten da. TXANGURRU'k besarkatuten dau ta biak penaz eta atsekabez beterik irauten dabe, barrutik abeslariak abestuten daben artian.)

(Abestia.) Zure oroiz
aita dago
goi-goizetik
gaberaño.
Nik zu zaitut
maitiago
txoritxuak
umia baño.
Aingerukin
bat egiñik
zeru goitik
beitu guri.

Nik zu zaitut
maittiago
arraintxuak
ura baño.

KARRASPIO.—Ni-neuk ere, Txangurru, bera kendu ezkeru, nayago neuke an Goian dagonak bere ondora eruangor ba'nendu.

TXANGURRU.—Barruko miñaren pentsamentuak izaten dira orreik, Karraspio. Guk biok oraindik itxasote asko egin biar doguz. Eta gabetan, itxasoetako bakartadian, izarrak kiñu egiten dauskuen antzera, ekaitz egunetan aingeru bat eukiko dogu, emendik aurre-ra, guri begira, goi-goitik guri lagunduten.

KARRASPIO.—Baña nik ez dakit ara juateko barruko min au gaindu al izango dodan.

VI

TXANGURRU, KARRASPIO eta MOKKOR

MOKKOR.—(*Ganora barik abestuten sartzen da ta batetik bestera bera begira, zerbaiten billa dabillen itxura agertuz.*)

Nire andrian
gona gorria
beria ba leu
ezer ez.
Ilabetian
garbittu gabe
soñian darabil
arek...

KARRASPIO.—Oneik dakie biziten, Txangurru, ta ez guk. Guk beti dogu zerbait.

TXANGURRU.—Eta euror ez ala?

KARRASPIO.—Mozkorra mozkorren gain eta miñik ez beintzat.

TXANGURRU.—Zer, Moxkor? Lotan aspertuta? Oian ezin egon?

MOKKOR.—Lo? Je, je. Atsuaren billa nabil.

TXANGURRU.—Atsuak iges egin dautsu?

MOKKOR.—Igesi edo ostu.

TXANGURRU.—Ostu? Amazortziko neskatilla ba'litzake ere...

MOKKOR.—A...! Arekin zabiltz? Maspasatuta dagon atsuarekin? Or konpon. Arek igesi? Nik beste atsua diñot.

KARRASPIO.—Bai mutil. Ibilli, jolastu, mozkortu, atsegiña billatu...

TXANGURRU.—Ez olakorik esan, Karraspio.

KARRASPIO.—Ardurarik?

TXANGURRU.—Esan barik ere...! Naiko zoritxarrik dau.

KARRASPIO.—Zoritxarra zer dan ba ete daki sentimenturik ez dabenak?

TXANGURRU.—Ikasiko dau ikasi onek ere.

KARRASPIO.—Noiz? Gero? Biok alkarren onduan usteltzen sartzen gaituenian?

TXANGURRU.—Ez ainbesterik. Ba'dakizu. Gizonak beti gizon izan biar dau. Miñetan lez jolasetan, zorionetan lez zoritxarretan.

KARRASPIO.—Bai ta...

TXANGURRU.—Eta ames geyago izan gerorako.

KARRASPIO.—Egia esan, geroko orretzek bakarrrik lotuten nau. Betsela... Emengo kuttunenak galdu ondoren, zelako poz eta garra izango dogu biziteko?

MOXKOR.—Trumoya da ala Karraspio?

TXANGURRU.—(MOXKOR'eri besotik ten egiñaz.) Itxi baketan orreri ta etxera emendik. Semetxua il yako bai? ta naiku dauko orrek.

MOXKOR.—(Oso-osorik.) Bat il? Paris'era agindu orduan bestia bialtzeko.

KARRASPIO.—(Bero-bero, samatik oratuaz.) Ezagutuko ez ba'neu zelan zagozen, samia biurtuko neutsuke madarikatu orreri.

TXANGURRU.—(MOXKOR kanpora jaurtiaz.) Juan zaite, juan, zapu ori, ta ikasi bein gizon agertzen. Ez jaramonik, Karraspio. Gizon izaten ez dakian gizonari, jaramonik ez egitia da onena. Aintzat ez artzia zuzenena. Orrela bein edo bein lotsaz jausiko da biar ba'da ta ikasi egingo dau gizon artean gizon agertzeko, gizon biar dala.

KARRASPIO.—Mutillak laster etorriko dira onezkero?

TXANGURRU.—Ondo izatekotan, bertan biar ziran.

KARRASPIO.—Ni ba'nua, eurei neure zoritxarrau adierazoteko adorerik ez daukadalako.

TXANGURRU.—(Lepoan jo ta lagunduaz.) Bai Karraspio... Nire kontu.

(KARRASPIO juaten da.)

VII

TXANGURRU. Geroago MIEL, KAXPAR, eta arrantzale mutillak

TXANGURRU.—Nik, sinesmenik ez ba'neu eta batzuen antzera sorginkerietan sinestuko ba'neu, gizon oneri begizkua egin eutsela esango neuke, txikitan edo. Gizon asarria ta adoretsua dala, atsekaberik eta zoritxarrrik ba'dabil berak. Karraspio errukarria! Semetxu bat bakarra izan, beti berari begira ta bere amesez bizi, ta bera

il...! (MIEL *arantzale* *gastia sartzen da, itxas tresnak eskuetan.*)
Berandu zabiltz Miel.

MIEL.—(*Erdi asarre.*) Iñoiz berandu eltzen ete da lenengo dabilleenik? (*Asarre.*) Beti Miel berandu. Ta bestiak?

TXANGURRU.—Bestiak e... Tira, belak zabaltzen asi potiñean.

MIEL.—Belak zabaltzia besterik ez ba'da ez dogu denpora askorik galduko. Beste tresnak gertu dagoz?

TXANGURRU.—Atzo gabetik. Ba'da ezpadan begiratuko dot bodegan ezer geratu ete dan.

(*Barrutik abestia entzungo da leun-leun lenengotan, geroago ta indartsuago. MIEL potiña dagon aldera eskutatzen da ta TXANGURRU bodegan sartu. Abeslariak sartu aurretik bodegatik potiñera ostera bat edo bi egingo ditu tresna batzuk eruatzen. Arrantzale taldia sartuko da neguan itxasora eruatzen dituen jantziekaz, esku batean otzara ta lepotik mundillak dindilizka. Irudirik politena egiteko eran geratuko dira abestia amaitu arte.*)

Abestia: ("Nire maitia jeiki ta jeiki"-ren erara.)

Arrantzalia, jaiki ta jaiki,
ez al zara loz ase?
Itxas arraňak txartaka dira
laster ur goian agiri.
Guazen eguna argitu baño len
agur egiñaz kaiari.

Jaiki arrantzalia,
potiña zure zai beti.
Errikuak ez daki
itxastarraren barririk;
lurra agurtu ta itxasoan
eguzki eta illargi.

TXANGURRU.—Ia mutillak, gau lorik naiku egin dozue-ta. Otzarak eta mundillak laga bixkor potiñean.

KAXPAR.—(*Potiñera deyez ba'lebil antzera.*) Artu Miel otzara au ta mundillak.

MIEL.—(*Barrutik.*) Morroi barik ezer egiten ez dakizue ala?

KAXPAR.—Ia ba, aguria emen dabil xaxpiki antzera-ta.

(*Guztiak otzarak potiñera eruaten ditue KAXPAR'en antzera.*)

TXANGURRU.—Biar diran guztiak ekarri dozuez?

KAXPAR.—Nik betiko antzera.

BATEK.—Nik beti beste.

BESTIAK.—Nik bardin.

KAXPAR.—Gitxi gora bera or ibilliko gara nunbait. Jaki barik etzan iñor etorriko ta beste guztiak or konpon.

TXANGURRU.—Asi ba erramuak ataraten.

(*Arrantsale bat bodegan sartu ta banan banan erramuak ataraten asiko da, guztientzako atara arte. Erramuak artu ala antzokian geratzen dira mutillak egal batetik besterako erreskadan.*)

KAXPAR.—Karraspio falta da oraindik.

TXANGURRU.—Arek berak naiku burukomiñik eta atsekaberik ba dau gaur. Semetxua il egin ei yako gaberdian.

(*Guztiak arrituta geratzen dira.*)

MIEL.—Semetxua il? Atzo iluntzean neuk ikusi neban ba geuriagaz.

KAXPAR.—Ondo zoritzarreko ta errukaria da bera.

TXANGURRU.—Emen munduan ba ete dago iñor zoritzarreko ez dani? Atsekabe geyago edo gitxiago... baña beti miña barruan. Ni-neuk uste dot mutilzar geratzen diranak bakarrik dakiela zoriona zer dan.

MIEL.—(*Asarre.*) Beti jardun bardiña darabizu. Guk ez dogu miñik orduan?

KAXPAR.—Zuek? Aita ta ama bizi diran artian pixkabat, baña gero? Gauza guztiei or konpon esan ta ibilli nai dozuen erara.

TXANGURRU.—Guk beintzat, ondo pentsau ezkerro, atsekabe miña ez daroagu urrun, oraintxe ere. Ointxe ere ba'guaz beintzat gurasuak, kutunak, semetxuak, ondasunak, etxia, erria... dana lagata, Jaungoikuak gura daben arte ta Berak bakarrik nai daben bidetatik ziar. Lotan laga doguzanak biar ba'da negarrez itxartuko dira gu geiago ikusi ezinik. Begiratu erriari... ta ez dakigu azkenengoz agur egiten dautsagun. Ta beti bardin, beti onelaxe, beti jua egin biar, urrun urrunera jua biar... ura ta zerua besterik ikusten ez dan urrun-urrunera...

(Arrantzale taldiak, erramuak eskuetan dituezala, "Boga Boga" abesti ezaguna abestuten asiko dira iru edo lau abo-
tsera, andikiro, bulartsu, gogo-gogoz.)

(Abestia.) Boga boga
mariñelak.
Juan biar dogu
urrutira,
bai Indietara.
Ez dot
nik ikusiko
zure kai ederra.
Agur Ondarroa'ko
itxaso bazterra.
Mariñelak,
boga!

O Y A L A

